

“Yükseköğretimin Yeniden Yapılandırılması: Temel İlkeler”

Özet Bulgular

Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD)’ın Yükseköğretimin Yeniden Yapılandırılması: Temel İlkeler” başlıklı raporu yayınlandı. Raporda, bir yandan ileriye dönük bir üniversite reformu gündeme geldiği takdirde, konu üzerindeki toplumsal tartışmaya ışık tutabilmek amacıyla reformun temel ilkelerinin vurgulanması; diğer yandan ise hükümet tarafından tespit edilen gündem ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan yasa taslağı göz önüne alınarak, taslakta mutlaka değişmesi gereken hususlara değinilmesi amaçlanmıştır.

Çalışmada birinci ve güçlü tercih; bir gelecek vizyonu çerçevesinde, kısa, ayrıntıdan uzak, yükseköğretimdeki farklılaşmayı ve çeşitliliği dikkate alan yeni bir yasa taslağının, acele edilmeden ve toplumsal diyaloga önem verilerek tamamen yeni baştan hazırlanması olmuştur.

İki bölümden oluşan raporun birinci bölümü; Sabancı Üniversitesi İstanbul Politikalar Merkezi Direktörü ve Boğaziçi Üniversitesi 1992-2000 Dönemi Rektörü Prof. Dr. Üstün Ergüder’in koordinatörlüğünde, Kadir Has Üniversitesi Mtevelli Heyeti Üyesi ve Erciyes Üniversitesi 1992-2000 Dönemi Rektörü Prof. Dr. Mehmet Şahin, ODTÜ Öğretim Üyesi ve ODTÜ 1992-2000 Dönemi Rektörü Prof. Dr. Süha Sevik, Sabancı Üniversitesi Rektörü ve TÜBİTAK 1992-1997 Dönemi Başkanı Prof. Dr. Tosun Terzioğlu ve Boğaziçi Üniversitesi Öğretim Üyesi, TÜBİTAK Bilim Kurulu ve YÖK Genel Kurulu Üyesi Prof. Dr. Öktem Vardar tarafından hazırlanmıştır.

Raporun ikinci bölümünde ise, TÜSİAD’ın, raporun birinci bölümünün değerlendirilmesi amacıyla, 4 Eylül 2003 tarihinde İstanbul’da Klassis Otel’de, öğretim üyeleri, işadamları ve sivil toplum örgütlerinin katılımıyla düzenlediği toplantıda oluşturulan çalışma gruplarının raporları yer almaktadır.

Raporun birinci bölümünde, önce 1982’den bu yana yükseköğretim sistemimizi şekillendiren 2547 sayılı yasa ve YÖK sistemi değerlendirilmekte, daha sonra ileriye dönük ciddi bir reform için gerekli görülen ana ilkeler özetlenmekte, en sonda ise Milli Eğitim Bakanlığı’nın hazırladığı yasa taslağının genel bir eleştirisi yapılmaktadır.

Yükseköğretim sistemimiz çok çeşitlenmiş ve farklılaşmıştır. 1992’de 28 devlet üniversitesi ve 1 vakıf üniversitesi ve bunlara bağlı meslek yüksek okullarından oluşan sistemde bugün, 53 devlet üniversitesi ve 23 vakıf üniversitesi yer almaktadır. Ülkemizin çeşitli yörelerine dağılmış olan üniversitelerimiz, ya kendi kimliklerini geliştirmişlerdir ya da halen geliştirme sürecindedirler.

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ
BASIN BÜROSU

Meşrutiyet cad.No.74 Tepebaşı 80050 – İSTANBUL
Tel: (0212) 2495448 / 2491929 / 2515313 / 2490723 Fax: (0212) 2933783

BASIN BÜLTENİ

Bu durumda, İstanbul'daki ya da Anadolu'daki üniversitelerin perspektifinden bakılarak ülkedeki bütün üniversiteler için tek tip bir yapı öngörülmesi doğru bir yaklaşım değildir. Kaldı ki, uzun bir geçmişe sahip üniversitelerimiz dahi kendi aralarında çok farklılaşmışlardır ve bunlar için de tek tip bir yapı düşünmek uygun olmayacaktır. Örneğin, ikisi de İstanbul'da bulunan İstanbul Üniversitesi ve Boğaziçi Üniversitesi birbirlerinden çok farklı kurumlardır. Aynı gözlemi, Amerikan yükseköğretim sistemini model almış olmalarına rağmen aralarında çok farklılıklar oluşan ODTÜ ve Boğaziçi Üniversitesi için de yapmak mümkündür.

Çağın gerekleri de yükseköğretim sisteminde farklılaşmayı ve çeşitliliği zorunlu hale getirmektedir. Türkiye, bir taraftan genç nüfusunu eğitirken, diğer taraftan bilim ve teknolojiye dünyayla rekabet etmek durumundadır. Yükseköğretim sistemimiz, hem nicelik hem de nitelik sorunu ile aynı zamanda başa çıkmak zorundadır. Ayrıca, kalifiye insan gücü yetiştirilmesi konusunda da meslek eğitiminde bugüne kadar düşünülen ve yapılanın çok dışında, yeni ve yaratıcı çözümler üretilmesi gereklidir. Bu çerçevede, yükseköğretim sisteminde çeşitliliği vurgulayan, ademi merkeziyetçi, kurumların yaratıcılığını ve kimliklerini ön plana çıkaran ve dolayısıyla karşılaşılan sorunlara esnek tepkiler verebilen, üniversitelerin birbirleri ile rekabet edebilmelerine fırsat tanıyan bir sistemin tasarlanması son derece önemlidir.

Bu perspektiflerden bakıldığında gündemde olan Yükseköğretim Yasa Tasarısı Taslağı olması gerekenden uzun, üniversitelerin kendilerine bırakılması gereken ayrıntılara giren ve ülkemizin “tek tip, tek çatı” ve her kuruma aynı elbiseyi giydirmeye çalışan geleneğinden pek arınamamış bir metin olarak karşımıza çıkmaktadır. Halbuki yapılacak iş, geçmişin kazanımlarını göz ardı etmeden, gelecek vizyonundan hareket ederek ve gelişmiş ülkelerin sistemlerini iyi tahlil ederek kendi yükseköğretim sistemimizin tasarlanmasıdır. Üst kurullar, üniversitelerin yönetimi, mali konular, yükseköğretimde personel rejimi, toplumla ilişkiler, hesap verilebilirlik gibi konular, sloganlardan uzaklaşarak bir “çerçeve yasası” anlayışı içinde yeniden düşünülmelidir. Hepsinden önemlisi, yasanın ruhu ve maddeleri birbirleriyle tutarlı, gerçekçi ve global dünyayla uyumlu olmak zorundadır.

Özetleyecek olursak yükseköğretim sistemi, tepkilerden, populizmden arındırılmış olarak gerçekten yeniden yapılandırılmak (reform) isteniyorsa, üç aşamalı bir yol izlenmelidir.

1. Kısa vadede; hükümet, YÖK ve Üniversitelerarası Kurul ile anlaşarak, mevcut yasanın, özellikle mali konularla ilgili, herkesin şikayetçi olduğu birkaç maddesini değiştirmeli ve üniversiteleri kısmen rahatlatmalıdır.

2. Orta vadede;

(a) Anayasa'nın yükseköğretim ile ilgili maddeleri değiştirilmeli, kısaltılmalı ve özel statülü devlet üniversitesi, mütevelli heyetiyle yönetim, işletme hakkının devri gibi yeni açılımlara müsait hale getirilmelidir.

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ BASIN BÜROSU

Meşrutiyet cad.No.74 Tepebaşı 80050 – İSTANBUL
Tel: (0212) 2495448 / 2491929 / 2515313 / 2490723 Fax: (0212) 2933783

(b) Çok kısa bir çerçeve yasası çıkarılmalı ve yükseköğretimin ana unsurları düzenlenmelidir. Geniş kapsamlı bir kamu reformu çerçevesinde yükseköğretimde akademik ve idari personelin özel durumu göz ardı edilmemeli, sözleşmeli personel çalıştırılabilmesine imkan verecek gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

3. Uzun vadede; yönetmelik veya hükümet kararnamesi ile her üniversite için kendi şartlarına uygun düzenleme yapılmalı; özel statülü devlet üniversiteleri, mütevellî heyetle yönetim, işletme hakkının devri gibi gibi denemelere ve uygulamalara başlanmalıdır.

Raporun ikinci bölümünde, TÜSİAD'ın, bu raporun birinci bölümünün değerlendirilmesi amacıyla, 4 Eylül 2003 tarihinde İstanbul'da Klassis Otel'de, öğretim üyeleri, işadamları ve sivil toplum örgütlerinin katılımıyla düzenlediği toplantıda oluşturulan çalışma gruplarının raporları yer almaktadır. Toplantı sırasında bu raporun birinci bölümü katılımcılara sunulmuş ve yükseköğretim ile ilgili genel bir tartışma yapılmıştır. Ardından katılımcılar aşağıdaki beş konuda oluşturulan çalışma gruplarına dağılmışlardır. Grupların koordinatörlüğünü, raporun birinci bölümünün yazarları üstlenmişlerdir.

1. Üst Kurulların Yapısı ve Yetkileri (Grup koordinatörü: Prof. Dr. Suha Sevrük)
2. Üniversite Yönetimi (Grup koordinatörü: Prof. Dr. Üstün Ergüder)
3. Üniversitelerin Mali Açından Yeniden Yapılandırılması (Grup koordinatörü: Prof. Dr. Mehmet Şahin)
4. Kurumsal Özerklik, Bilimsel Özgürlük ve Sorumluluklar (Grup koordinatörü: Prof. Dr. Tosun Terzioğlu)
5. Yükseköğretimde Hizmetlerin Değerlendirilmesi (Grup koordinatörü: Prof. Dr. Öktem Vardar)

Çalışma gruplarının hazırladığı raporlar, çalışma gruplarının koordinatörleri tarafından öğleden sonra yapılan oturumda tüm katılımcılara sunulmuş ve katılımcılar her rapor üzerinde ayrı ayrı görüş bildirmişlerdir. Çalışma gruplarının raporlarında da genellikle, yeni bir çerçeve yasasının yeni baştan yazılması öngörülmüş; ancak bu olamadığı takdirde gündemde olan taslakta yapılması zorunlu olan değişiklikler tartışılmıştır.

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ BASIN BÜROSU

Meşrutiyet cad.No.74 Tepebaşı 80050 – İSTANBUL
Tel: (0212) 2495448 / 2491929 / 2515313 / 2490723 Fax: (0212) 2933783